

SLOTTSTORGET I GÄVLE

Arkeologisk förundersökning

Söder 2:3
Gävle stad och kommun
Gästrikland
2013

Katarina Eriksson & Joakim Kjellberg

SLOTTSTORGET I GÄVLE

Arkeologisk förundersökning

Söder 2:3
Gävle stad och kommun
Gästrikland
2013

Rapport 2013:06

Katarina Eriksson & Joakim Kjellberg

Länsmuseet Gävleborgs rapportserie

Rapportserien innefattar rapporter inom länsmuseets verksamhetsområden arkeologi, bebyggelsehistoria, byggnadsvård, kulturmiljövård, etnologi, konst- och kulturhistoria.

Du kan själv ladda hem rapporter i PDF format från länsmuseets hemsida eller beställa kostnadsfritt i PDF format inger.eriksson@xlm.se eller 026-65 56 42.

Rapporter (tryckt), böcker och mycket annat kan Du köpa/beställa i länsmuseets butik butik@xlm.se eller 026-65 56 35.

Utgivning och distribution:

Länsmuseet Gävleborg

Box 746, 801 28 Gävle

Tel 026-65 56 00

www.lansmuseetgavleborg.se

© Länsmuseet Gävleborg 2013

Omslagsbild: Sökschakt på Slottstorget i april 2013. Foto: Katarina Eriksson.

Allmänt kartmaterial från Lantmäteriverket. Medgivande MS2010/01366.

ISSN 0281-3181

Print: Länsmuseet Gävleborg

INNEHÅLL

Bakgrund	5
Målsättningar och metod	5
Kungsgård, slott och slottstorg	5
Tidigare undersökningar inom RAÄ 51	6
Förundersökningens resultat	7
Slottstorget och parken från 1750 till idag	8
Stadsgårdar och smide under senare delen av 1600-talet och 1700-talets första hälft.....	10
Stenhus och gårdar i slottsmiljön under 1500-tal och tidigt 1600-tal	11
Fynden	16
Kartor och skriftliga källor	19
Utvärdering	19
Sammanfattning	20
Tekniska och administrativa uppgifter.....	21
Källor	21
Bilaga 1 Fyndlista	22
Bilaga 2 Anläggningsbeskrivningar.....	28

BAKGRUND

Länsmuseet Gävleborg har utfört arkeologisk förundersökning inför eventuell nybyggnation av restaurang på Slottstorget, fastigheten Söder 2:3, fornlämningen RAÄ 51:1, Gävle stad och kommun. RAÄ 51 är identisk med utbredningen för den medeltida staden. Uppdragsgivare var Gävle kommun, vilken även bekostade förundersökningen. Fältarbetet utfördes 15-17 april 2013. Den planerade exploateringsytan uppgick till 215 m². Projektledare och rapportansvarig vid länsmuseet var Katarina Eriksson. Arkeologisk personal var Maria Björck och Joakim Wehlin. Joakim Kjellberg, medeltidsarkeolog vid Upplandsmuseet, medverkade genom ett samarbete vid fält- och rapportarbete.

MÅLSÄTTNINGAR OCH METOD

Målsättningarna för förundersökningen var att

- klargöra om byggnationen av restaurangen berörde intakta kulturlager och/eller konstruktioner
- om möjligt fastslå ungefärlig ålder för desamma
- få fram ett beräkningsunderlag för en eventuell slutundersökning

Tre schakt banades maskinellt till en nivå där lager, konstruktioner och fynd påträffades. Schakten omfattade sammanlagt en yta om knappt 49 m². Detta innebär att cirka 23 % av exploateringsytan förundersöktes. Schakten rensades därefter i sin helhet innan delundersökning av de påträffade lämningarna skedde genom handgrävning. Kulturlagren handgrävdes över en yta motsvarande cirka 7 m² och till 0,2-0,3 meters tjocklek. Delar av kulturlagren sållades. Sektioner dokumenterades i samtliga schakt. Samtliga schakt, sektioner, lager och anläggningar mättes in med hjälp av RTK-GPS. Alla led i förundersökningen dokumenterades i foto och beskrivningar. Alla fynd omhändertogs förutom det mesta av det fragmenterade teglet. I väntan på fyndfördelning förvaras allt material vid Länsmuseet Gävleborg.

KUNGSGÅRD, SLOTT OCH SLOTTSTORG

Området ligger på sydsidan av Gavleån, i en delvis terrasserad nordsluttning ned mot ån. Området består i dag av parkmark med gräsplan, äldre träd samt sten- och asfaltsbelagda gc-vägar. Undersökningsytans övre nivå ligger i dag på omkring 4-5 meter över havet.

Omkring 40 meter nordöst om UO ligger fästet till Nybron, vilken har anor åtminstone till 1600-talets mitt. I väster gränsar slottsparken till den nuvarande anläggningen Gävle slott, landets nordligaste Vasaslott.

1553 fanns en kungsgård i Gävle, för då omnämns det att fogden Sven Börjesson vid kungsgården lät ”bygga och mura en källare med en liten stuga ofvanupå, hvarest lax, annan fisk och salt skulle för kronans räkning förvaras”. År 1527 bör gården inte ha varit i något mer presentabelt skick, eftersom Gustav Vasa då han var på besök i staden valde att bo inackorderad hos en privatperson. 1569 brann staden ned, och i samband med det brann samtliga tak av på husen vid kungsgården. Efter eldsvådan började en uppbyggnad av en ”notebod” och en ”badstufva” vid ån. 1573 lades golv in i tre stugor och två förstugor på gården. 1575 byggdes en ny skattebod och ny tullbod vid ån, och ”en

tullkammare ofvanpå med tre rum under och ofvan samt tre stora bryggor” (Selggren 1892:2f).

1579 befallde sedan kung Johan III om att ett hus av korsvirke skulle sättas upp på konungsgården, ”deruti H.K.M. dess käre husfru och barn samt fruentimmer” kunde bo. Byggnationen igångsattes, men under tiden beslutade Johan att det vore mer lämpligt med en stenbyggnad. Den nya befallningen kom år 1583. Många dagsverken gick åt till tegel, kalk, timmer, järnsmide och mycket annat. Arkitekt var Willem Boy (Selggren 1892:6ff).

Tio år senare stod byggnaden klar. Slottet hade även en kyrka i den västra delen. 1592 avled Johan III och slottet fick sedan stå och förfalla. Från 1611 fungerade det som änkesäte för de svenska drottningarna. 1651 blev Gävle residensstad varvid en rad landshövdingar tog över slottet. Påsken 1727 bröt dock en eldsvåda ut i slottet. Ingela Broström skriver: ”...innan kvällen stod slottet som ett utbränt skal”. 1741 togs anstalter för att uppföra en ny byggnad. Det förefaller som om det var den kände arkitekten Carl Hårleman som ritade det nya slottet (Broström 2007). Detta stod färdigt år 1754, samma år som kungaparet Adolf Fredrik och Lovisa Ulrika lät uppföra slottsteatern på Drottningholms slott. Samma år kunde den första landshövdingen flytta in (aa 2007).

Enligt kartmaterialet över staden bestod området sydväst om bron av tomtmark åtminstone fram till år 1741. Området syns nästa gång på en karta av år 1810, och då är området utlagt till slottstorg. Torget har med andra ord kommit till någon gång mellan tidpunkterna för dessa kartor (Lantmäteriets forskningsarkiv akterna V14-1:3, V14-1:15). Inga skriftliga uppgifter om detta har påträffats inom ramen för förundersökningen.

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR INOM RAÄ 51

Ett stort antal schaktövervakningar inom RAÄ 51 har utförts av länsmuseet under årens lopp. Utöver dessa har bland annat följande arkeologiska undersökningar ägt rum inom RAÄ 51:

- Kvarteret Armfelt, 1983. Provundersökning med två uppmätta profiler. Datering: 1600-tal, tidigast 1500-tal.
- Kvarteret Pastorn, 1983. I två av tre schakt fanns kulturlager med fynd av keramik, glas, en järnring med mera, respektive kulturjord med brandhorisont. Datering: 1600-1700-tal.
- Kvarteret Possen/Slottstorget, 1961. Stengrunder till tre hus undersöktes. Datering: möjligen 1600-tal.
Kvarteret Pechlin, 1983. Anläggningar och lager från 1500-talet påträffades.
- Kvarteret Oxenstierna, 1988. Där påträffades lämningar efter bebyggelse från cirka 1550 och framåt samt en hel del fynd (för referenser till samtliga ovanstående se Aagard 1984).
- Stortorget, 2000. Undersökning inför byggnation av restaurang Brända Bocken. Lämningar efter en kvartersbebyggelse från 1600- samt 1700-tal påträffades. Även delar av en smedja undersöktes (Liasen et al 2003).
- Klintbergska gården, kvarteret Lövsångaren, 2004. På en rivningstomt undersöktes rester av en keramikverkstad vilken föreföll ha varit knuten till Gävle slott (Eriksson & Roslund-Forenius 2006).
- Stortorget, 2004. Undersökning inför nedgrävning av sopcontainer (Eriksson et al 2005). Två bebyggelseskeden med ett avskiljande raseringslager kunde urskiljas. Raseringslagret hade troligen samband med 1776 års stadsbrand. Kulturlagren kunde dateras från 1640-tal till 1800-

talets början. Det första bebyggelseskedet omfattade ett hus med spis och intilliggande avfallsplats. Det andra utgjorde sannolikt grundläggningen till Gamla Gränd eller Nytorget.

FÖRUNDESRÖKNINGENS RESULTAT

Tre schakt, varav två senare sammanbundna till ett, drogs i det aktuella området (bild 2 och 3):

1A/ ett schakt i nordsydlig riktning, där ett serviceutrymme för el och VA-installationer skulle anläggas. Schaktet drogs från en punkt för planerad grävning för bergvärme fram till den planerade restaurangens norra långvägg. Det drogs i läget för ett under den tilltänkta byggnaden planerat serviceutrymme för VA och elinstallationer och därtill anslutande kabel- och ledningsdragningar. Schaktet var cirka 11 meter långt, 2 meter brett och knappt 2,5 meter djupt.

1B/Från södra delen av detta schakt drogs ytterligare en sträckning åt sydöst i ungefärlig sträckning för planerade ledningsschakt (avsedda att anslutas med ledningar under gångvägen genom parken). Schaktet var 5,5 meter långt, 1,5 meter brett och 1,75 meter djupt.

2/ Ett mindre schakt i västra kanten av området, draget i nordsydlig riktning från en gatlykta vid västra kanten av gräsplanen rakt söderut mot ett större träd på platsen för en planerad fettavskiljare. Schaktet var 4 meter långt, 1,5 meter brett och 3 meter djupt.

De två schakten grävdes ned med maskin till dess att opåverkade lager med konstruktioner, anläggningar och fynd framkom. I schakt 1 skedde detta på ett djup av mellan 0,8 – 1,2 m från markytan medan det i schakt 2 skedde på ett djup av 0,6 – 1,4 meter från den där lägre liggande markytan.

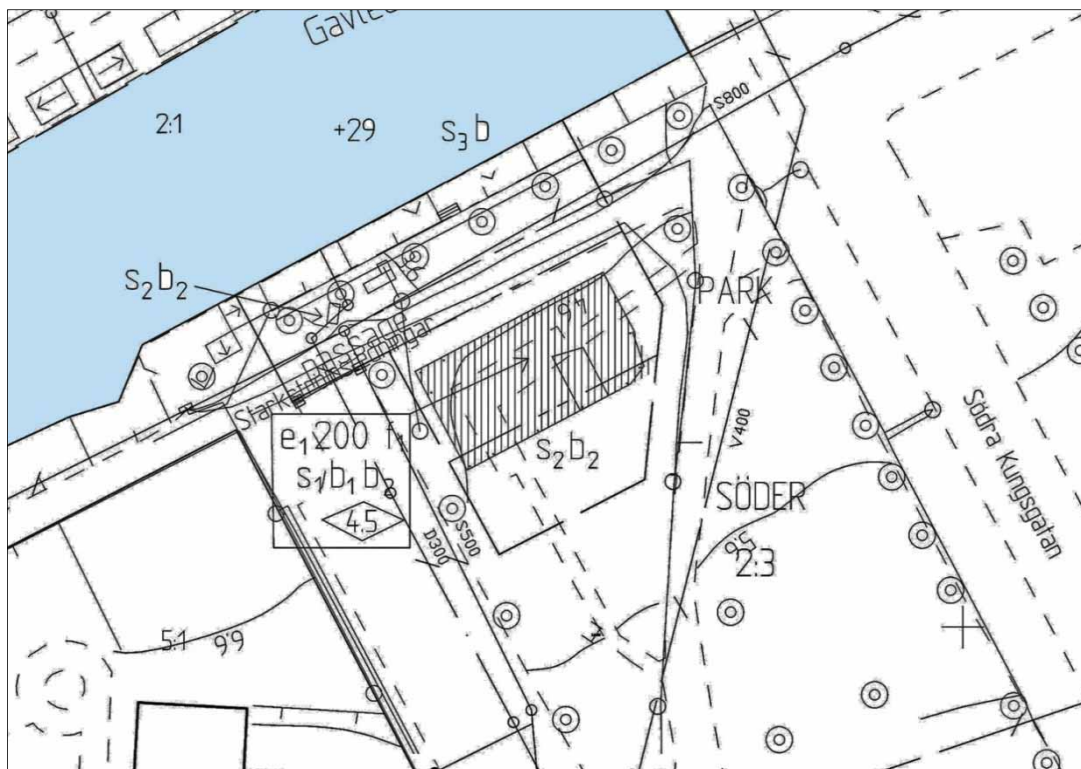

Bild 2. Planen för den planerade restaurangen. Ytan för byggnaden markeras av det rasterade fältet i bildens mitt. Skala: 1:750.

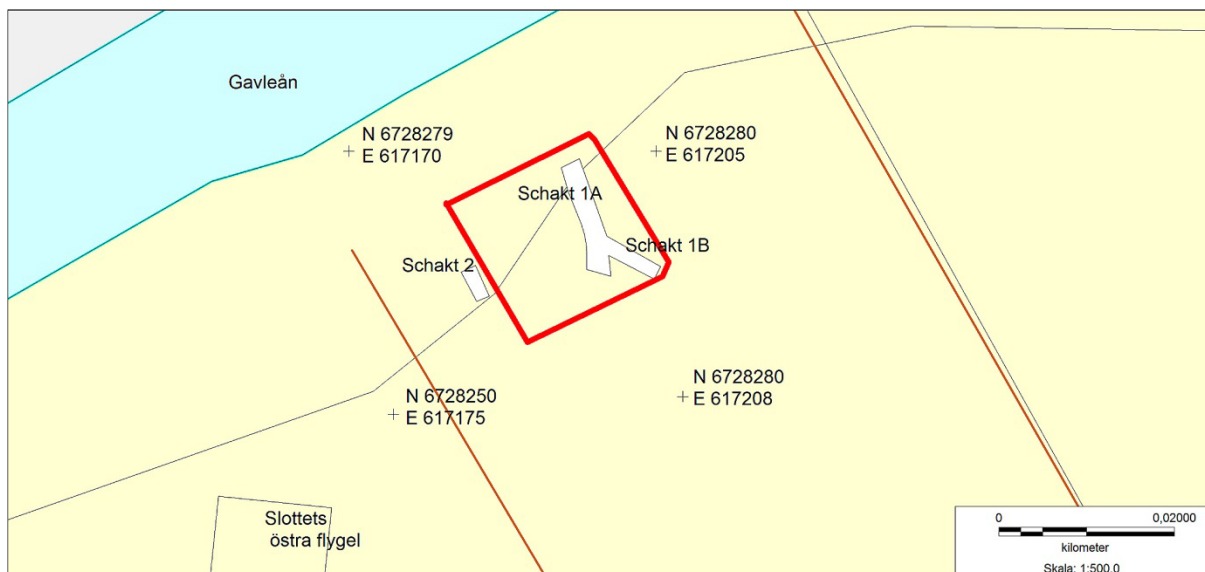

Bild 3. Schakt 1 och 2 i plan med koordinater. Den sammanlagda ytan för restaurang och lednings-dragningar är markerat med rött. Jämför bild 2. Ytan var 20x10 meter samt cirka 15 m² för ledningsdragningar. Vid fältarbetstillfället var det inte möjligt att få de exakta sträckningarna för ledningsdragningar av entreprenören. Schakten drogs därför i förmodade lägen för dessa i samråd med entreprenören. Schakt 1B drogs i läge för ledningar som anslöt till en elcentral. I ytan som visas här tillkom även en yta för plintar till restaurangens veranda, vilken skall placeras ut mot ån.

Slottstorget och parken från 1750 till idag

Lagerföljdens övre skikt bestod i både schakt ett och två av ett kraftigt homogent lager av påförd matjord, innehållande hårt fragmenterat tegel, keramik och glas. Tjockleken hos detta lager var 1 meter. Matjorden gav intrycket av att vara väl bearbetad, möjligen plöjd. Lagret innehöll inblandat och hårt fragmenterat avfall, sannolikt från närliggande bebyggelse, med trolig datering till senare delen av 1800-tal eller tidigt 1900-tal. I lagret fanns bland annat flintgods med koppartryckt dekor och rikligt med buteljglas. Mer recenta inslag som väggkakel och sanitetsporslin saknades. Lagret har sannolikt påförts i samband med parkens anläggande mellan åren 1741 och 1810 (Lantmäteriets forskningsarkiv akterna V14-1:3 samt V14-1:15)

Det mäktiga matjordslagret överlagrade i sin tur ett i det närmaste fyndtomt utjämningslager av grövre sand med inslag av grus. Tjockleken hos detta lager var cirka 0,2 meter. Även detta lager tolkades som tillkommet i samband med parkens anläggande. Detta sand- och grusskikt kan också ha tillkommit redan tidigare i samband med anläggandet av Slottstorget under 1700-tal eller tidigt 1800-tal. Under grus- och sandlagret framkom ett raseringslager med sten- och tegelkonstruktioner. Maskinschaktningen avbröts på denna nivå och rensning av schaktet vidtog. Lagerbilden var till denna nivå densamma i schakt 1 och 2 (bild 6, 7 och 9).

Sentida störningar förekom i begränsad omfattning. Exempelvis fanns en störning i det övre matjordslagret från en parkgång lagd i gävlesandsten som löpte i östvästlig riktning, samt en djupare liggande äldre rördragnings med Höganäsrör, båda dessa i norra delen av schakt 1A (A413).

Bild 4. Schakt 1. 435 = heltäckande kulturlager, rasering/marklager. 413 = störning (rörgrav). 401 = raseringslager, tegel. 220 = raseringslager, kalkbruk och flis. 212 = husgrund (stensyll). 421 = nedgrävning för A212. 426 = primärt kulturlager. 451 = stolphål och stenkonstruktion (ev. stensyll). 295 = stolphål. 442 = nedgrävning för A 447. 447 = stenkonstruktion (husgrund). Skala 1:200.

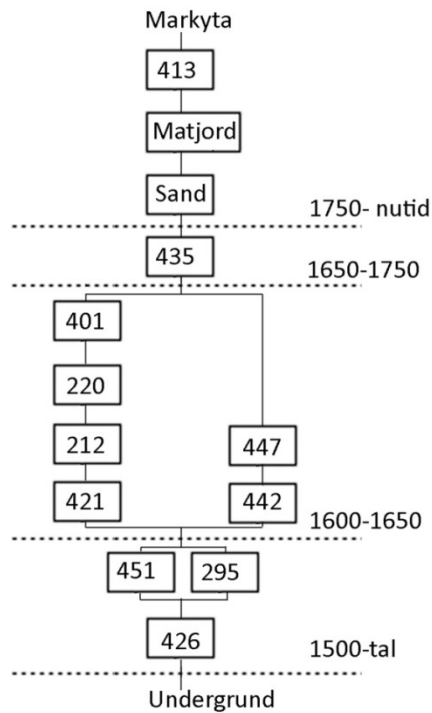

Bild 5. Matris över de dokumenterade lagren i förundersökningen, med troliga dateringar.

Stadsgårdar och smide under senare delen av 1600-talet och 1700-talets första hälft

Under det heltäckande sand- och gruslagret framkom ett lerigt och sandinblandat kulturlager med ställvis inslag av sten och tegelkross (lager 435). Lagret tolkades som ett raseringslager från äldre bebyggelse och innehöll ställvis en hel del kol och klumpar av kalkbruk. Ställvis förekom inslag av vad som tolkades som primära depositioner, inblandat i raseringslagret. Exempelvis förekom ett område med smidesslagg och kol i den sydöstra delen, överlagrande stengrunden A451 (Fnr 23). Gödselblandad lera och fläckar av marklager förekom inblandat i raseringslagret i hela schaktet. En mindre avfallsgrop dokumenterades även i sektionen i västra väggen till schakt 1A (A425).

Raserings- och marklagret 435 tolkades utifrån fyndmaterialet som tillkommet under senare delen av 1600- tal eller 1700- tal. I lagret förekom skärvor av grytor i yngre rödgods, krukor och fat med kraftig mynningsrand och heltäckande engobe, samt i något fall hemrad och stänkmålad dekor (Fnr 47, 63 m.fl.). Även enstaka fragment av fönster- och flaskglas förekom i lagret, liksom lerklining, smidesslagg och eldslagningsflintor. Ett speciellt men svårdaterat fynd var en fingerborg i brons med inskriptionen "BB" (fnr 39). Lager 435 hade en genomsnittlig tjocklek av omkring 0,15 m.

Ett mycket snarlikt och troligen med 435 samtida lager, utan smidesslagg men med brända ben, fragmenterat tegel och ett kantfragment av ett hornmålat yngre rödgodsfat (fnr 10) framkom under sand och gruslager i schakt 2. Här fanns mer omfattande störningar i form av ett sentida fundament. Schaktet var mycket begränsat till ytan och avpassat efter en planerad fettavskiljare. Här fanns också mycket kraftiga rötter av ett till schaktet närliggande träd som ytterligare försvårade tolkningen. Lagrets tjocklek var här ca 0,2 meter. Inga konstruktioner iaktogs i schakt 2.

Stenhus och gårdar i slottsmiljön under 1500-tal och tidigt 1600-tal

Under lager 435 framkom två stenkonstruktioner som skulle visa sig vara lämningar av minst en och troligast två kraftiga husgrunder (A212 samt A447). Ovan stenkonstruktionerna var lager 435 ställvis mycket tunt. Den mest undersökta husgrunden (A212, belägen i schaktets norra del) visades också ha haft en lägre liggande golvnivå vilket tolkades som golvet till en källare. Dikt an den lägre golvnivån framkom också raseringsmassor med rikligt av kalkbruksklumpar, tegelsten och flis (A220 samt 401), vilket tolkades som att rummet haft ett tegelvälvat tak. På grund av vatten som trängde upp i schaktet kunde endast en mindre grop undersökas (A401). I denna påträffades spår av träplank från ett brädgolv (A220).

Stengrunden A212 gick i en 90-gradig vinkel mot schaktets västra vägg och kunde endast avgränsas åt söder. Den kraftigaste delen av muren löpte i öst-västlig riktning och låg innanför en väl synlig nedgrävning, A 421, vilken låg norr om denna. Vid rensning invid stengrunden A212 och inom nedgrävningen A421 framkom en bit av en botten till ett fat i majolika med polykrom dekor (Fnr 90). Detta skulle trots en viss osäkerhet i dateringen kunna indikera att husgrunden anlagts under eller strax efter senare delen av 1500-talet eller första delen av 1600-talet. I övrigt framkom inget direkt daterande material. Den del av husgrunden som löpte i nord-sydlig riktning föreföll inte lika bred och tolkades därför som en mellanvägg. Den hade genombrutits av en äldre rördragning (A413). Det västra rummet var beläget helt utanför schaktet, väster om schaktet.

Även i den sydöstra delen av schakt 1 framkom en husgrund under lager 435. Detta var en kallmurad stenrad av kraftiga stenar, ca 0,4-0,6 m i diameter, A447. Stengrunden tolkades som en husgrund men skulle också kunna tolkas som en terrasskant eller liknande. Det konstaterades att stenkonstruktionen var belägen innanför en nedgrävning (A442). Dessa lågprioriterades dock på grund av tidsbrist. Stengrunden ligger dessutom utanför den planerade byggnadsytan. Undersökningsområdet begränsades i denna del av de planerade ledningsanslutningarnas omfattning. Riktningen är dock den samma som för den bättre undersökta husgrunden A212 och ett samband mellan dessa kan inte uteslutas inom ramen för förundersökningen.

Under lager 435 och mellan de båda husgrunderna A212 och A447 framkom ett äldre kulturlager med rikligt av träflis och gödsel (A426). Kulturlagret skars tydligt av nedgrävningarna A421 och A442 vilka tillkommit vid anläggandet av de båda husgrunderna. Lager A426 tolkades som ett primärt deponerat kulturlager innehållande gödsel, träflis, obrända och välbevarade djurben från de vanligen förekommande köttdjuren (nöt, svin och får) (Fnr 31). Även enstaka ben från mindre djur och fisk kunde iakttas vid handgrävningen. Lagret hade en varierande tjocklek på mellan 0,1 -0,2 meter. Bevarandeförhållandena för organiskt material var överlag mycket goda.

Lager 426 daterades preliminärt utifrån fyndmaterialet till senare delen av 1500-talet eller tidigt 1600-tal. De enstaka fragment av yngre rödgodskärl som kunde konstateras var från skålar eller fat med smalt brätte med låg mynningsrand, utan dekor och med kornig glaserad yta (bild 18). Ett fynd, F104, av ett handdekorerat medaljongkakel med tummad dekor ger också en trolig datering till 1500-talets senare del (bild 7, jmf katalog i Majantie 2007). Dateringen sammanfaller i så fall med slottets äldsta kända byggnadsperiod och första användningsfas. Kakelfragmentet kan eventuellt vara en del av ett porträtt.

Förutom kulturlagret A426 framkom också en cirka 2x1,5 meter stor stenansamling (A447) med kalkbruksklumpar och två stolphål, (A295 och 451,

se bild 3). Stolphålet A451 omgavs av stensamlingen. Ansamlingen innehöll skärvig småsten med rikligt av kalkbruksklumpar och enstaka tegel. Den tolkades som en möjlig och fragmentarisk syll eller fundament till en byggnad med avvikande riktning från de senare stengrunderna. Stolphålet A451 var grunt och kan ha varit en integrerad del av den tänkta vägglinjen. Det närliggande och stenskodda stolphålet A295 var tydligt med en träfärgning efter en stolpe med ca 0,15 m diameter. Stolphålet var endast omkring 0,15 m djupt, och var nedgrävt i den opåverkade undergrunden. Det omgivande kulturlagret gav dock intrycket av att vara avsatt mot och runt stolpen och stolpen tolkades därför som i bruk under det att kulturlagret avsats. Funktionen av stolparna, liksom ett eventuellt samband, kunde inte avgöras inom förundersökningen.

Vid den mycket begränsade undersökningen i schakt 2 påträffades kulturlager som kunde bestämmas som äldre än 1600-talslagret som påträffades i schakt 1 (A435). Det nedre skiktet (omkring 0,05 meter) av det tidigare beskrivna lagret hade fler inslag av organiskt material och påminde om sammansättningen i lager 426, men kunde i övrigt inte särskiljas eller närmare dateras. Även i detta schakt fanns ett metertjockt lager påförd matjord samt ett utjämningslager av sand (A0 och A1). Dessutom iaktogs en nedgrävning med lera i sektionens södra kant (A442).

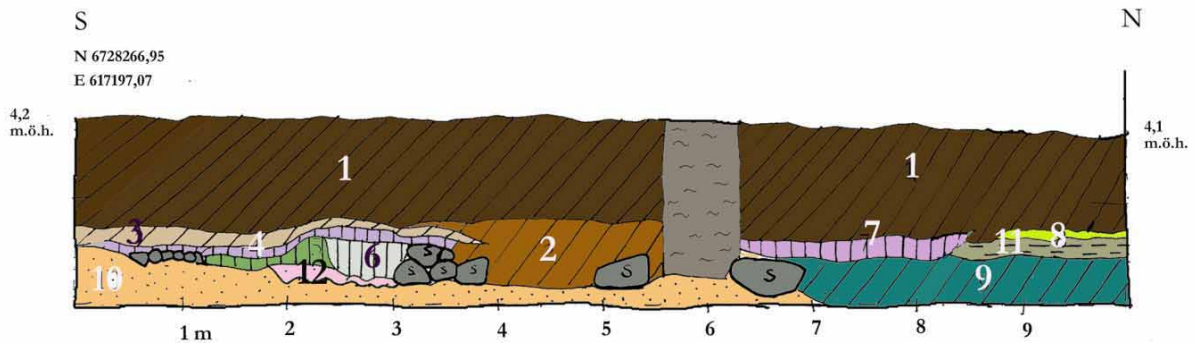

Bild 6. Sektion 1, den västra väggen i schakt 1A. 1= fyllnadslager med matjord. 2= fyllnadslager med sand och grus. 3= fyllnadslager med sand. 4=kulturlager 435, daterat till 1600-tal. 5= kulturlager 426, daterat till sent 1500-tal – tidigt 1600-tal. 6= nedgrävning för stengrund, A425. 7= kulturlager, marklager samma som nr 435. 8=lager med lera, del av 435. 9= raseringslager innehållande rikligt med tegelsten och kross. 10= steril sand. 11= lera. 12= lager med påförd sand. Den gråfärgade störningen på 6 meter är rörgraven.

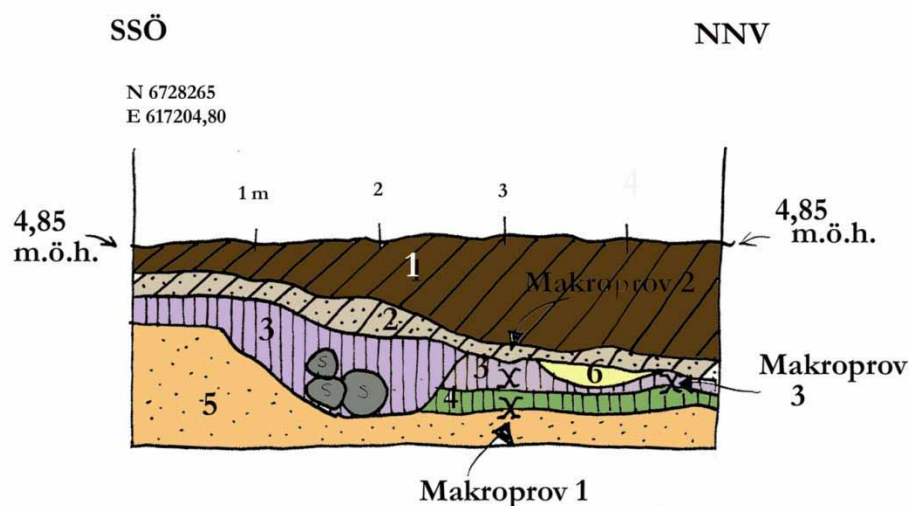

Bild 7. Sektion i västra väggen av den östra delsträckningen av schakt 1B. Lager 1= påförd matjord. 2=påförd sand. 3= kulturlager 435, daterat till 1600-1700-tal. 4=kulturlager 426, daterat till sent 1500-tal – tidigt 1600-tal. 5= steril sand. 6=sandlager som följt med fyllnadslager. Jordprov för makrofossilanalys togs i markerade punkter.

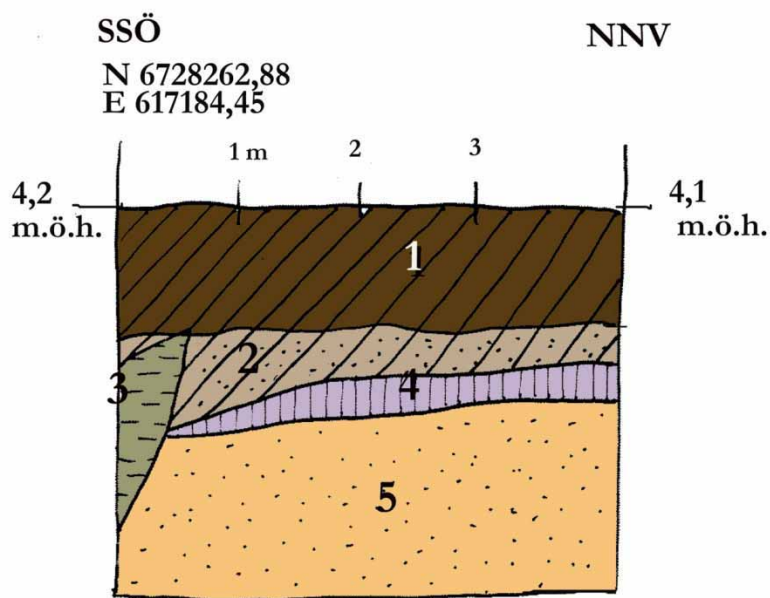

Bild 8. Sektion i schakt 2, det västligaste schaktet, från söder mot norr. Schaktet lades mellan ett träd och en lyktstolpe i nordsydlig riktning, och var därför inte lika långt som de andra schakten. Lager 1= påförd matjord. 2= påförd sand. 3= lera. 4= kulturlager. 5=steril sand.

*Bild 9. Maria Björck vid husgrunden A212. Foto från söder.
Foto: Katarina Eriksson.*

Bild 10. Husgrunden A212 mot västra väggen i schakt 1A. Foto från öster. Foto: Maria Björck.

Bild 11. Foto från öster av sektionen i schakt 1A, i höjd med den vattenfyllda nedschaktningen. Foto: Maria Björck.

Bild 12. Stensamlingen A447 i södra delen av schakt 1A före handgrävningen. Stensamlingen tolkades som en husgrund. Foto från öster. Foto: Maria Björck.

FYNDEN

Fyndmaterialet är sedvanligt stadsmaterial från eftermedeltida perioder och består till stor del av keramik, glas och järnföremål. Fyndförekomsten bedömdes i förundersökningen som måttlig, liksom att mängden föremål i behov av konservering var relativt ringa. Det organiska innehållet i det lägst liggande och fuktiga kulturlagret är högt. Bevarandeförhållandena bedöms som mycket goda.

Materialet består till största delen av fragmenterat tegel, både mur- och taktegel. Utöver detta förekommer en rad olika typer av kärl i yngre rödgods från 1500-tal till 1700-tal. Fönsterglas och glas från dricksglas och flaskor förekommer. Ben påträffas också, liksom smidesslagg, lerklining, spik och andra järnfragment samt en mindre mängd flinta till eldslagning.

Det obrända benmaterialet var i dessa nivåer rikligt förekommande och välbevarat. Benmaterial från de vanligen förekommande köttdjuren (nöt, svin och får) liksom enstaka mindre djur och fisk kunde iakttas. Fynd som sticker ut ur det övriga materialet är en fingerborg i brons från lager 435, fragmentet av majolika från husgrunden A212 samt en möjlig skärva av ett passglas och ett fragment medaljongkakel från lager 426.

Det finns en klar möjlighet att träffa på fynd eller fyndfragment som direkt kan knytas till slottsmiljön, det vill säga prestigeföremål och statusmarkörer av olika slag. Fynden har också potential att berätta mer om den byggnad som hört till slottet och placerades i anslutning till ån. Dessutom kan fyndmaterialet kopplas till en rad skriftliga källor om slottet och slottsmiljön.

På grund av den korta tidsperiod som föreläggat mellan tidpunkten för förundersökningen och tidpunkten för anbudsförfrågan (och därmed deadline för denna rapport) har inga resultat av analyser eller dateringar erhållits.

Bild 13 och 14. Fragment av polykromt dekorerad majolika som påträffades i anslutning till husgrunden A212 i schakt 1. Bilderna visar både ut- och insida. Fnr 90. Foto: Katarina Eriksson.

Bild 15. Fragment av medaljongkakel med plastisk dekor och eventuellt ett fragmentariskt porträtt. Fragmentet hittades i det äldsta bebyggelseskiktet (lager 426) i den södra delen av schakt 1. Fnr 104. Foto: Tomas Jakobsson.

Bild 16. Fragment av yngre rödgods från fat och grytor med invändig dekor och en trolig datering till andra hälften av 1600-talet och 1700-talets början. Från lager 435. Fnr 32. Foto: Katarina Eriksson.

Bild 17. Fragment av yngre rödgodskärl som hittades i anslutning till stolphålet 295 och i det äldsta kulturlagret A426. Fnr 36. Foto: Katarina Eriksson.

KARTOR OCH SKRIFTLIGA KÄLLOR

Det historiska kartmaterialet visar att platsen för schakten utgjordes av tomtmark med bebyggelse under 16- och 1700-talen. Vid en tidpunkt mellan åren 1741 och 1810 har ett torg, Slottstorget, anlagts strax söder om förundersökningsytan.

En karta vilken enligt Gösta Carlestam (1996:36) kan dateras till år 1630 visar en större anläggning vid åstranden, orienterad i östvästlig riktning. Det framgår tydligt att byggnaden är en del av slottskomplexet, då slottsmuren omgärdar huset på båda sidor. Det sydvästra hörnet på denna anläggning överensstämmer med det hörn till en byggnad som påträffats i schakt 1 (Lantmäteriets forskningsarkiv akten V14-1:1). Anläggningen är inte närmare beskriven i kartmaterialet. För att klargöra de olika faserna och det exakta läget för byggnader och tomter krävs ytterligare kart- och arkivstudier. I en artikel av Jonas Selggren i *Meddelanden från Gästriklands kulturhistoriska förening* år 1892 berättas att Johan III år 1583 inredde sex nybyggda hus nere vid ån vid slottet: ett nytt hus med två stugor och två nattstugor, en ny smedja i stället för en som brunnit, samt en stuga med badstuga. Som nämnts började man dessförinnan bygga en ”notebod” och en ”badstufva” vid ån efter den stora eldsvådan år 1569, och ny skattebod och tullbod vid ån, samt tre stora bryggor år 1575 (Selggren 1892:2f). Det är möjligt att det är någon av dessa byggnader som påträffades vid förundersökningen.

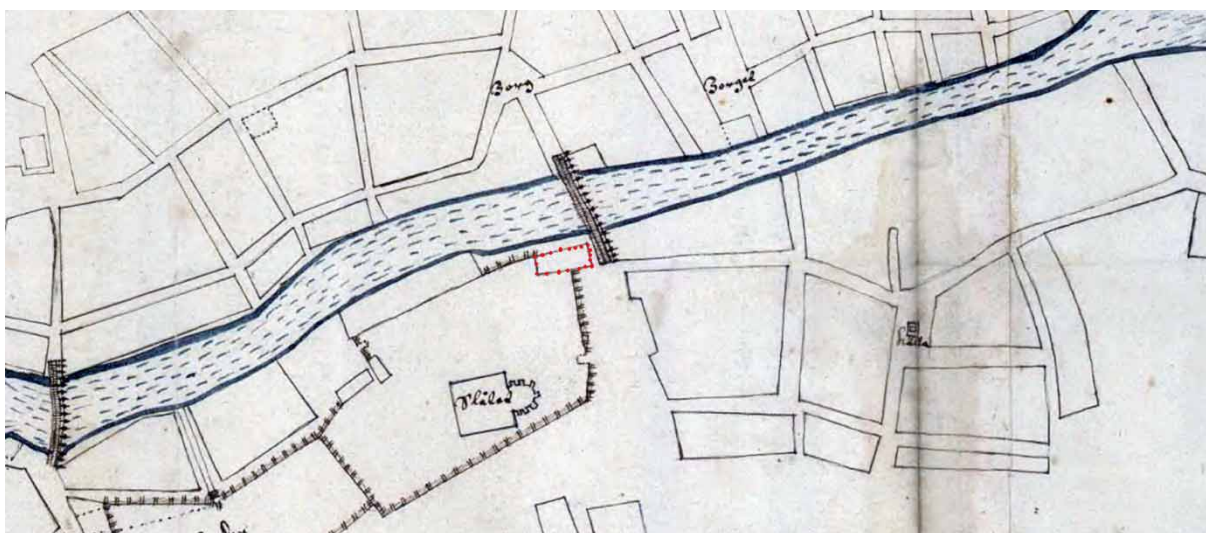

Bild 18. Detalj ur karta över staden och slottet år 1630 (V14-1:1). Den byggnad som påträffades i schaktet är sannolikt den som ligger i det nordöstra hörnet av slottsområdet, strax sydväst om bron, markerad med rött.

UTVÄRDERING

Inledningsvis kan sägas att förundersökningen omfattat en yta i Gävle innerstad där lagren är ovanligt väl bevarade. Sedan parkmarken anlades verkar det bara ha schaktats för en elkabel mellan två elskåp samt för den stenlagda gången. De kulturlager som påträffades verkar inte vara störda utan enbart övertäckta. De kan dessutom dateras till 1600-tal eller tidigare, vilket endast varit möjligt ett fåtal gånger tidigare när det gäller Gävle. Den tydliga kopplingen till slottsmiljön gör att den aktuella ytan har en hög potential att ge ny kunskap om det äldre (och kanske det äldsta) Gävle.

Vi bedömer att de äldre och mest intressanta kulturlagren på platsen sammantaget är som mest omkring 0,35 m djupa. Med tanke på att lagren inte är lika omfattande över hela ytan görs en genomsnittlig beräkning av kulturlagertjockleken inom exploateringsytan till ca 0,25 m djup. En exploateringsyta om 20x10 m² ger därmed en uppskattad kulturlagervolym om mellan 50 och 60 m³.

SAMMANFATTNING

Länsmuseet Gävleborg har utfört arkeologisk förundersökning inför eventuell nybyggnation av restaurang på Slottstorget, fastigheten Söder 2:3, fornlämningen RAÄ 51:1, Gävle stad och kommun. Förundersökningen utfördes 15-17 april 2013. Den planerade exploateringsytan uppgick till 215 m².

Målsättningarna för förundersökningen var att

- klargöra om byggnationen av restaurangen berörde intakta kulturlager och/eller konstruktioner
- om möjligt fastslå ungefärlig ålder för desamma
- få fram ett beräkningsunderlag för en eventuell slutundersökning

Två schakt drogs i det planerade området:

- 1A/ ett schakt i nordsydlig riktning från den punkt där det enligt planerna skall grävas för bergvärme fram till den planerade restaurangens norra långvägg
- 1B/ ett delschakt från södra delen av schakt 1, draget åt sydöst, mot befintlig gc-väg
- 2/ ett schakt i den västra utkanten av den aktuella ytan

Ytorna schaktades ned till en nivå där lager, konstruktioner och fynd påträffades. För att fånga upp utsträckningen på det djupaste lagret grävdes schaktet ned cirka 0,75 meter djupare i en skopbredd i östvästlig riktning genom södra delen av schakt 1.

Tre äldre bebyggelsenivåer kunde konstateras inom den undersökta ytan. Dessa utgjordes dels av raserings- och marklager med fynd från närliggande stadsgårdar från senare delen av 1600-talet och möjligen första hälften av 1700-talet. Detta överlagrade ett äldre skikt med två stenhusgrunder varav den ena troligen haft en tegelslagen källare. Husgrunderna skar i sin tur ett äldre bebyggelseskikt med primärt deponerat kulturlager med högt organiskt innehåll och spår av äldre bebyggelse. Det äldsta lagret kunde troligast dateras till senare delen av 1500-talet medan stenhusgrunderna troligen kan dateras något senare. Husgrunden med tegelslagen källare kan troligen identifieras på en stadskarta från år 1630.

Den tydliga kopplingen till slottsmiljön, och där skriftliga belägg för bebyggelse under senare delen av 1500-talet, gör att den aktuella ytan har en mycket hög potential att ge nya kunskaper om det äldre Gävle. Vi bedömer att de äldre och mest intressanta kulturlagren på platsen är som mest cirka 0,35 m djupa, med en datering från 1500-tal till mitten av 1700-talet. Med tanke på att lagren inte är lika omfattande över hela ytan beräknas den genomsnittliga tjockleken hos kulturlagren inom exploateringsytan till ca 0,25- 0,3 meter. En exploateringsyta om 20x10 m² ger därmed en uppskattad kulturlagervolym om mellan 50 och 60 m³ inom den planerade ytan.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslut: 431-2545-13

Länsmuseets dnr: 1336/321

Lägesangivelse: Söder 2:3, Gävle stad, ekonomiskt kartblad 13H5e

Koordinater: SWEREF N 6728276 E 617209

Fältarbetstid: 15-18 april 2013

Tidsåtgång i fält: 80 arbetstimmar

Fält- och rapportansvarig: Katarina Eriksson, Länsmuseet Gävleborg

Medeltidsarkeolog: Joakim Kjellberg, Upplandsmuseet

Arkeologisk personal: Maria Björck och Joakim Wehlin, Länsmuseet Gävleborg

Grävmaskin: Markbyggarna/Järbo Bygg

Inmätningar: RTK-GPS

Dokumentationsmaterial: Planer, ritningar, mätfiler, foton och fältanteckningar förvaras vid Länsmuseet Gävleborg

KÄLLOR

Tryckta källor

Aagard, G. 1984. *Gävle*. I: Medeltidsstaden 62. Riksantikvarieämbetet, Stockholm.

Broström, I. 2007. *Gävle slott*. Länsmuseet Gävleborg.

Carlestam, G. 1996. *...och staden reser sig ur havet. Kartornas Gävle – en berättelse om Gävles 550-åriga historia genom dess kartor*. Carlssons bokförlag, Gävle.

Eriksson, K., Roslund-Forenius, Y. 2006. *En keramikverkstad på Klintbergska gården*. Rapport 2006:07. Länsmuseet Gävleborg.

Eriksson, K., Roslund-Forenius, Y., Sandberg, B. 2005. *Från avfallsgrop till sopcontainer*. Rapport 2005:02. Länsmuseet Gävleborg.

Liasen, K., Blomqvist, M., Sandberg, B. 2003. *Brända Bocken -ny restaurang på Stortorget*. Rapport 2002:04, Länsmuseet Gävleborg.

Selggren, J. 1892. *Om Gefle slott*. I: Meddelanden af Gestriklands Fornminnesförening. Gävle.

Majantie, Kirsi (Red). 2007. *Fat och furstar. Lerkärl och ugnskakel från 1400-1700*. I: Archaeologica Medii Aevi Finlandiae XII. Åbo.

Otryckta källor

Lantmäteriverkets forskningsarkiv, akterna

- V14-1:1
- V14-1:3
- V14-1:15

BILAGA 1 FYNDLISTA

Fnr	Anl	Anl typ	Sakord	Typ	Material	Antal	Del	Vikt i g	Mått L/Br i cm	Anmärkning
1	426	Kulturlager	Spik		Järn	2	Del	70,2	8,5x2,8	Fragment med huvud, något korroderat.
2	426	Kulturlager	Spik		Järn	3	Del	100,4	11,5x2,5	Fragment med huvud och rester av trä, något korroderat.
3	426	Kulturlager	Kärl	Kärl	Keramik	1	Skuldra/buk	6,1		BII:4, glaserad insida
4	426	Kulturlager	Kärl	Fat	Keramik	1	Mynnings, skuldra	9,6		Fr. Södra delen, BII:4, vitstruken och glaserad ovensida
5	426	Kulturlager	Tegel		Lergods	2	Fragment	4,9		Fr. Södra delen, möjligen tegel
6	426	Kulturlager	Obrända ben	Avfall	Ben	4	Fragment	1,0		Animalt
7	426	Kulturlager	Flinta	Restprodukter	Flinta	2	Fragment	4,3		Möjligen spår av slagbular
8	426	Kulturlager	Kärl	Kärl	Keramik	2	Botten, buk	63,8		BII:4, glaserad insida
9	426	Kulturlager	Kärl	Fat	Keramik	3	Mynning, skuldra	21,5		BII:4, linjedekor och glaserad ovensida
10	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	2	Mynning, skuldra	24,3		BII:4, linje- och mönsterdekor, glaserad ovensida
11	426	Kulturlager	Kärl	Kärl	Keramik	2	Skuldra/buk	9,8		BII:4, ena biten med glaserad insida.
12	426	Kulturlager	Kärl	Skål	Keramik	1	Skuldra	6,9		BII:4, bitvis vitstruken och helglaserat
13	426	Kulturlager	Kärl	Kanna	Stengods	1	Skuldra	5,7		CII, glaserad stengods av Westenwald typ
14	426	Kulturlager	Tegel		Lergods	1	Fragment	9,7		
15	426	Kulturlager	Flaska		Glas	1	Fragment	5,9		Möjligen kvadratisk apoteksglas/kantinflaska
16	426	Kulturlager	Bägare	Passglas	Glas	1	Mynning	1,1		Möjligen mynning av 6-8 sidigt passglas
17	426	Kulturlager	Tegel	Murtegel	Lergods	12	Fragment	692,1		
18	426	Kulturlager	Kärl	Kärl	Keramik	1	Skuldra/buk	3,4		BII:4, glaserad insida
19	426	Kulturlager	Kärl	Fat	Keramik	4	Mynnings, skuldra	48,0		Fr. N-S schakt invid stolphål. BII:4, glaserad ovensida och delvis undersida
20	426	Kulturlager	Tegel		Lergods	2	Fragment	18,9		Fr. ledningsschakt
21	426	Kulturlager	Spik		Järn	1	Del	19,4	8,7x1,8	Rensfynd. Fragment med huvud
22	426	Kulturlager	Flinta	Restprodukter	Flinta	1	Fragment	6,5		Rensfynd.
23	435	Kulturlager/ raseringslager	Slagg		Slagg	8	Fragment	1064,6		

24	426	Kulturlager	Kärl	Fat	Keramik	3	Skuldra, buk	30,8	Rensfynd. Bli:4, två underdel av spjälkad skuldra del mot mynning och en bit skuldra/buk med rest av glasyr.
25	426	Kulturlager	Kärl	Kärl	Keramik	1	Botten, buk	37,0	Rensfynd. Bli:4, glaserad insida. Viss sotbildning
26	426	Kulturlager	Kärl	Fat	Keramik	2	Mynning, skuldra	4,6	Rensfynd. Bli:4, helglaserat, gul.
27	426	Kulturlager	Kärl	Kärl	Keramik	1	Skuldra/buk	8,5	Rensfynd. Bli:4, spjälkad insida
28	426	Kulturlager	Kärl	Kärl	Fajans	3	Skuldra/buk	2,1	Rensfynd. Fajans, helglaserat
29	426	Kulturlager	Tegel	Taktegel	Lergods	1	Fragment	19,0	Rensfynd.
30	426	Kulturlager	Slagg		Slagg	1	Fragment	131,0	
31	426	Kulturlager	Obrända ben	Avfall	Ben	17	Fragment	307,8	Animalt, horn, kranie, käke, kota och revben, möjligen enstaka huggspår.
32	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	5	Botten, buk	200,3	Bli:4, snirkeldekor och glaserad ovansida.
33	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	1	Skuldra/buk	32,1	Bli:4, linjedekor och glasyr på ovansidan.
34	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	1	Mynning, skuldra	21,3	Bli:4, Vitstruken ovansida med rest av glasyr.
35	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Kärl	Keramik	1	Mynning	10,0	Bli:4, Glaserad insida och mynningskant.
36	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Kärl	Keramik	1	Skuldra/buk	13,2	Bli:4, spjälkad insida, glaserad utsida.
37	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Skål	Keramik	1	Skuldra/buk	9,9	Bli:4, Rest av linje- och prickdekor, glaserad ovansida.
38	435	Kulturlager/ raseringslager	Obrända ben	Avfall	Ben	7	Fragment	123,4	Rörben, revben, huggspår.
39	435	Kulturlager/ raseringslager	Fingerborg		CU leg	5	Fragment	7,6	Tunt och något korroderat.
40	435	Kulturlager/ raseringslager	Kokkärl	Kärl	Keramik	1	Skuldra/buk	11,6	Bli:4, glaserad insida miss sotbildning på utsidan
41	435	Kulturlager/ raseringslager	Obrända ben	Avfall	Ben	2		5,2	Animalt, revben
42	435	Kulturlager/ raseringslager	Föremål		Järn	3		289,4	Rensfynd. Korroderat järn med rester av trä, en bit vinklat järn.
43	435	Kulturlager/ raseringslager	Slagg		Slagg	1		80,3	Rensfynd.
44	435	Kulturlager/ raseringslager	Flaska		Glas	3	Fragment	73,8	Rensfynd

45	435	Kulturlager/ raseringslager	Fönsterglas		Glas	1	Fragment	1,3	Rensfynd
46	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	1	Skuldra	11,3	Rensfynd, Bli:4, underdel skuldra mot mynning, spjälkad.
47	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Kärl	Keramik	2	Skuldra/buk	17,6	Schaktets N-del, Bli:4, glaserad insida.
48	435	Kulturlager/ raseringslager	Tegel	Murtegel	Lergods	1	Fragment	61,7	AL 401, stämpel E och möjligen CF i cirkel under.
49	435	Kulturlager/ raseringslager	Fönsterglas		Glas	3	Fragment	10,1	AL 401
50	435	Kulturlager/ raseringslager	Flaska		Glas	4	Fragment	18,9	AL 401
51	435	Kulturlager/ raseringslager	Tegel		Lergods	4	Fragment	39,2	AL 401
52	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Kärl	Keramik	1	Skuldra/buk	19,9	AL 401, Bli:4, Vitstruken utsida, helglaserat.
53	435	Kulturlager/ raseringslager	Obrända ben	Avfall	Ben	6	Fragment	32,9	Provruta S delen, animalt, käke, revben
54	435	Kulturlager/ raseringslager	Spik	Nubb	Järn	1	Del	5,6	Provruta S delen
55	435	Kulturlager/ raseringslager	Föremål		Järn	2	Fragment	22,1	Provruta S delen. Något korroderat, möjligen beslag
56	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	1	Mynning, skuldra	9,5	Provruta S delen. Bli:4 Möjligen vitstruken ovensida, glaserad ovensida.
57	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	1	Skuldra/buk	4,1	Provruta S delen. Bli:4 Glaserad ovensida.
58	435	Kulturlager/ raseringslager	Flaska		Glas	1	Fragment	1,2	Provruta S delen, möjligenkvadratisk apoteksglas/kantinflaska
59	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Kärl	Keramik	1	Mynning	17,3	Provruta S delen, Bli:4 glaserad insida
60	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Vitgods?	1	Skuldra/buk	7,9	Provruta S delen, vitgods?
61	435	Kulturlager/ raseringslager	Fönsterglas		Glas	1	Fragment	1,2	Provruta S delen. Ena sidan med rundad vikt kant
62	435	Kulturlager/ raseringslager	Kokkärl	Trebensgryt a	Keramik	1	Ben	9,1	Rensfynd, SÖ änden A435. Bli:4
63	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	1	Skuldra/buk	11,2	Rensfynd, SÖ änden A435. Bli:4. Glaserad ovensida och mönsterdekor i vitt och brunt.

64	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Kärl	Kärl	Keramik	2	Skuldra/buk	9,2	Rensfynd, SÖ, SÖ änden A435. Bli:4. Glaserad insida.
65	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Skål	Keramik	Keramik	1	Skuldra/buk	6,6	Rensfynd, SÖ änden A435. Bli:4. Linjedekor och glasyr på insidan.
66	435	Kulturlager/ raseringslager	Tegel	Murtegel	Lergods	Lergods	2	Fragment	25,2	Rensfynd, möjlig murtegel.
67	435	Kulturlager/ raseringslager	Tegel	Taktegel	Lergods	Lergods	2	Fragment	108,2	Rensfynd, möjlig taktegel
68	435	Kulturlager/ raseringslager	Tegel		Lergods	Lergods	2	Fragment	70,2	Rensfynd
69	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Skål	Keramik	Keramik	1	Mynning	8,4	Rensfynd. Bli:4, glaserad insida.
70	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	Keramik	1	Skuldra/buk	8,1	Rensfynd. Bli:4, vitstruken ovsida med rest av dekor och glasyr.
71	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Skål	Keramik	Keramik	1	Mynning	3,4	Rensfynd. Bli:4, spjälad. Linjedekor och glasyr på insidan. Rakt avtagen mynningskant.
72	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Kärl	Keramik	Keramik	2	Skuldra/Buk	12,5	Rensfynd. Bli:4. Ena biten ogaserad andra biten helglaserad.
73	4	Raseringslager med kalkbruk	Kokkärl	Trebensgryta	Keramik	Keramik	1	Rörhandtag	58,7	Från kalklager. Bli:4 med rest av glaserad insida skuldra.
74	4	Raseringslager med kalkbruk	Obrända ben	Avfall	Ben	Ben	1	Fragment	8,9	Från kalklager. Animalt, kota/kotbåge.
75	435	Kulturlager/ raseringslager	Flinta	Restprodukter	Flinta	Flinta	3	Fragment	12,0	AL 401, möjlig avslag.
76	435	Kulturlager/ raseringslager	Flinta		Flinta	Flinta	2	Fragment	41,0	AL 401, möjlig barlastflinta.
77	435	Kulturlager/ raseringslager	Flinta		Flinta	Flinta	2	Fragment	52,2	Rensfynd, Möjlig barlastflinta.
78	435	Kulturlager/ raseringslager	Obrända ben	Avfall	Ben	Ben	12	Fragment	315,1	Provruta S delen, animalt, kåke, revben, rörben, kranle.
79	435	Kulturlager/ raseringslager	Bränt ben	Avfall	Ben	Ben	1	Fragment	1,3	Provruta S delen, animalt, svanskota.
80	435	Kulturlager/ raseringslager	Kokkärl	Kärl	Keramik	Keramik	2	Skuldra/buk	15,3	Provruta S delen, Bli:4 glaserad insida och sotbildning på utsidan.
81	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Fat	Keramik	Keramik	1	Mynning	4,0	Provruta S delen, Bli:4, vitstruken ovsida med glasyr.
82	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Kärl	Keramik	Keramik	1	Mynning	1,1	Provruta S delen, Bli:4, spjälad, glaserad insida.

83	435	Kulturlager/ raseringslager	Fönsterglas		Glas	1	Fragment		0,9		Provruta S delen, möjliggen fönsterglas.
84	435	Kulturlager/ raseringslager	Föremål		Järn	1	Fragment		208,4		Provruta S delen. Vinklad korroderat järn.
85	435	Kulturlager/ raseringslager	Föremål		Järn	2	Fragment		135,1		AL401, kraftigt korroderat
86	435	Kulturlager/ raseringslager	Obrända ben	Avfall	Ben	26	Fragment		168,8		Provruta S delen, animalt, revben, rörben, kota, täben, käke och horn.
87	435	Kulturlager/ raseringslager	Bränt ben	Avfall	Ben	1	Fragment		0,6		Provruta S delen, animalt, revben.
88	435	Kulturlager/ raseringslager	Spik		Järn	1	Fragment		6,3	3x2,3	Provruta S delen, spikhuvud och del kropp, något korroderat.
89	435	Kulturlager/ raseringslager	Tegel	Murtegel	Lergods	4	Fragment		16,4		Provruta S delen.
90	435	Kulturlager/ raseringslager	Kärl	Skål	Keramik	1	Botten		16,0		Schaktets N-del, i källaren i huset, mur i schakt. Bll:4, rest av glasyr och målad dekor på insidan. Har troligen varit hejglaserat.
91	435	Kulturlager/ raseringslager	Flinta		Flinta	1	Fragment		17,7		Schaktets N-del, i källaren i huset, mur i schakt. Möjligen barlastflinta.
92	0	Fyllnadslager m matjord	Beslag?		Järn	1	Fragment		11,3	9,2x1,7	Från fyllnadsmassor lager 0. Möjligen beslag eller del av gångjärn.
93	0	Fyllnadslager m matjord	Föremål		Järn	1	Fragment		102,2	9,3x2,8	Från fyllnadsmassor lager 0. Möjligen fragment av ämnesjärn.
94	0	Fyllnadslager m matjord	Kärl	Fat	Keramik	2	Mynning, skuldra		37,1		Från fyllnadsmassor lager 0. Bll:4. Linje- och mönsterdekor på ovasidan. Glaserad ovansida.
95	0	Fyllnadslager m matjord	Kärl	Kärl	Keramik	3	Skuldra, buk		40,9		Från fyllnadsmassor lager 0. Bll:4, fragment buk/botten, skuldra och skuldra/buk. Glaserad insida.
96	0	Fyllnadslager m matjord	Tegel		Lergods	1	Fragment		16,6		Från fyllnadsmassor lager 0.
97	0	Fyllnadslager m matjord	Kakel	Ugnskakel?	Lergods	1	Fragment		10,3		Från fyllnadsmassor lager 0. Kornig glaserad yta, hårt bränd något reducerat.
98	0	Fyllnadslager m matjord	Kärl	Kärl	Stengods ?	1	Botten		4,5		Från fyllnadsmassor lager 0. Cll? Helglaserat.
99	0	Fyllnadslager m matjord	Kärl	Fat	Fajans	1	Mynning		3,9		Från fyllnadsmassor lager 0, fajans. Helglaserat.
100	0	Fyllnadslager m matjord	Kärl	Fat	Flintgods?	1	Mynning		6,4		Från fyllnadsmassor lager 0, möjligen flintgods med tryckt mönster- och blomdekor i brunt/svart.

101	0	Fyllnadslager m matjord	Flaska		Glas	1	Botten	29,0		Från fyllnadsmassor lager 0. Ljusgrön i färgen, raka sidor och kraftigt inverterad botten.
102	0	Fyllnadslager m matjord	Fönsterglas		Glas	1	Fragment	5,1		Från fyllnadsmassor lager 0. Möjligen en fint kröslad kant.
103	0	Fyllnadslager m matjord	Nål	Nålhuvud?	Glas	1	Huvud	0,2		Från fyllnadsmassor lager 0. Fragmenterat möjligen blått nålhuvud av glas.
104	426	Kulturlager	Kakel	Ugnskakel	Lergods	1	Fragment	43,5		Provruta S delen, Dekorerad framsida av ristade våglinjer och fälld cirkel.

BILAGA 2 ANLÄGGNINGSBESKRIVNINGAR

Anl	Typ	I schakt	Yta i meter	Höjd/Djup/Tjocklek i meter	Innehåll	Ytterligare beskrivning	Preliminär datering
0	Fyllnadslager	1A	Hela ytan i samtliga schakt	1	Matjord, tegelfragment, ben, keramik, glas	Bearbetad, möjligen plöjd matjord	1700-talets slut- 1900-talets första hälft
1	Uljämningslager	1A	Hela södra halvan av schakt 1A	0,2	Grusblandad sand		1600-tal/1700-talets slut
2	Lerlager	1A	Synlig i sektion, >1,2	0,1-0,2 (i sektion)	Lera	Del av A435	
3	Lerlager	1A	Synlig i sektion, >1,5	0,2-0,3	Lera		
4	Raseringslager	1A	0,5x0,5		Kalk/kalkbruk	Homogen	1600-tal
212	Stensyll till husgrund	1A	3x2	0,6		Anlagd i natursten	Sent 1500-tal - tidigt 1600-tal
220	Raseringslager	1A	1,5x0,75	0,2-0,3	Kalkbruk och flis, träplank från brädgolv		
295	Stolphål	1B	0,15 i diam	0,15	Färgning efter stolpe	Nedgrävt i kulturlager 426	1600-tal
401	Raseringslager	1A	1x0,75	0,2-0,3	Se A220		
413	Störning rörgrav	1A	2x0,5	2	Höganäsrör		
421	Nedgrävning för A212	1A	2x0,5	0,6	Se A212		Sent 1500-tal - tidigt 1600-tal
425	Nedgrävning för stengrund	1B	0,75 (i sektion)	0,6			sent 1500-tal - tidigt 1600-tal
426	Primärt kulturlager	1A, 1B	Hela södra halvan av schakt 1A	0,1-0,2	Yngre rödgods, medaljong-kakel, gödsel, träflis, ben, ev. fragment av passglas		Sent 1500-tal - tidigt 1600-tal
435	Primärt kulturlager/ raseringslager	1A, 1B, 2?	Hela södra halvan av schakt 1	0,15	Yngre rödgods, fönsterglas, flaskglas, lerklining, smides- slag, eldslagningsflinta, fingerborg		1600-1700-tal
442	Nedgrävning för A447	1B	2x1,5	Se A447			1600-tal
447	Stenkonstruktion, husgrund	1B	2x1,5	> 0,3 (=framgrävt)			1600-tal
451	Stolphål och sten- konstruktion, ev. stensyll	1A	2x1,5	> 0,3 (=framgrävt)		Stolphålet nedgrävt i lager A426	1600-tal

LÄNSMUSEET GÄVLEBORG, BOX 746, 801 28 GÄVLE. TEL 026-65 56 00. WWW.LANSMUSEETGAVLEBORG.SE
BESÖKSADRESS: SÖDRA STRANDGATAN 20, GÄVLE. FAKTARUM: STYRMANSGATAN 4, GÄVLE.